ՄԱՆԱԿ

Ամսագրություն նվիրված գրականության և արվեստի

Ս. Տեր-Ստեփանեան և Ս. Պապաճեան

Գին 16 փարա Տպարան Գալաթիոյ Եսկի Ճարշի թիւ 16

ՓՈՆՋԸ ՕՍՄԱՆ տրուած կը հրատարակէ Պոհեմ եան կաթոլիկ մատենադրութիւնը և արուած կը լինի տալ պարտադրական ամէն տեսակ տեղեկութիւն, որ կը վերաբերի գրականութեան։ — Կը հրատարակուի ամսական 2 անգամ։ — Տարեկան գին 40 փարա է, եւ ով կը ցանկանայ ստանալ գործը փոստով՝ պարտաւոր է գիրը ուղարկել նախապէս։ — Ամէն տեսակ յայտարարութիւն կ՚ընդունուի։ — Ամէն տող 3 դրուագ է անգամ մը հրատարակուելու համար։ Ընդհանուր պայմանները կարելի է ստանալ հետեւեալ հասցէով։

ՀԱՍՑԷ

Մ. Տեր-Ստեփանեան և Ս. Պապաճեան

Գ. Գալաթիա Եսկի Ճարշի թիւ 16 Պալըք-Բազար Նահե-Հան

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien

PERA

16 Nahé-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

درعلیده بلق بازارنده تازه چاپخانه آچلمشدر

17 نومرولی اوطه ده یکی نوعدن صاحب اعتباری

ایله باشلامشدر

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՎՃՌՎՍՓ ՂՍՍՓՎՍՑԿՈՆՑՈՒՆ

Ն.Ա.Ց.Ո.Ղ.Ա.Բ.Ե.Ր.Ի. Խմբագրութեան

Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԱՐՁԱԿԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

նորա գործառնականը կիսատ թողլոյ հարար, մինչդեռ նա հրաւիրուած էր։

Վան. 9 Փետր. 1894։ — Վանայ վիճակի ժողովրդեան ողջախոհ և խաղաղասէր մասն ո՛չ նուազ ցաւով կը նկատէ՝ վերջերս կատարուած ընտրութեանց վատերայման յետաձգումն, ընտրութեանց եղանակին վերայ ինչ ինչ ծանօթութիւններ կամ բացատրութիւններ ստանալու պատճառաւ։ Վանայ ժողովուրդն, որ միշտուց փորձով գիտէ՝ ոչ սակաւ ժամանակէ հետէ իրրև առաջնորդ, փոխառաջնորդ կամ պատրիարքական փոխանորդ ի Վան եկած եկեղեցականաց և տեղացի աշխարհականաց ոմանց ընթացքն, — արդարև ուրախ եղաւ որ Վանայ գաւառական ժողովը հունակ ուրեմն մեծաւ մասամբ յառաջնորդութիւն ընտրեց զՊօղոս Եպիսկոպոս, և միանգամայն կրօնական ու քաղաքական ժողովները կազմեց արժանաւոր անձերէ։ Ուրախ եղաւ նկատելով որ ընտրիմը առաջնորդն, թէև տարիներու բեռանց ներքև, բայց առոյգ ու կորովի վիճակի մէջ կը գտնուի, և զանազան պաշտօնավարութեամբք ու երկարժամանակեայ փորձառութեամբք զարգացեալ՝ կարող է բարւոք հովուել զԺողովուրդն և դոհացուցանել թէ՛ կայսերական կառավարութիւնն և թէ՛ Պատրիարքարանն։ Եւ ահա, նահանգիս վ.սեմ. կուսակալն, որ առաջնորդական ընտրութեան և ժողովոյ կազմակերպութեան պէտքն անհրաժեշտ համարելով՝ օր յառաջ կատարման կը վտիտքէր, և գաւառական ժողովոյ դումարման հրամանը առած էր, յետ ընտրանեաց՝ կոչեց ընտրականներն, շնորհաւորեց և քաջալերեց։ Ներկայ էի գաւառական ժողովոյ այն նստին, յորում առաջնորդական ընտրութիւն կատարուեցաւ. անդ կուսակցութեան ոգի և կիրք չըկային. անդ ժողովրդեան օգուտն էր միակ կէտ նպատակի։ Ներկայ ժողովականաց ամենքն ալ Պօղոս Եպիսկոպոսի համար քուէ տուին. երբեմն Պօղոս Եպիսկոպոսի դէմ եղողներն էին քուէ տուողներուն մեծագոյն մասն. այժմ համոզուած են թէ Վանայ վիճակի ժողովրդեան օգտակար է դանուիլ նորա հովուական խնամոյ ներքև, և վայելել նորա փորձառութեան արդիւնքն։ Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Սահակ վարդապետ նախագահեց այս ժողովին. յետ ընտրութեան՝ օրհնութիւններ ու բարեմաղթութիւններ եղան, և ի պաշտօնէ հեռագրեցաւ ու տեղեկագրեցաւ՝ նոյն ինքն Տ. Սահակ վարդապետի առորագրութեամբ։ Այս ամենայն՝ խաղաղութեամբ ու անդորրութեամբ կատարուեցաւ. ամէն կողմն գոհութիւն, ամէն կողմն ուրախութիւն։ Սակայն մեծ եղաւ զարմանքն, երբ լսուեցաւ թէ՝ Տ. Սահակ վարդապետ ապա ի մանաւորի ընդհակառակն գրեալ ի Պատրիարքարան, չիմացութեանց սեղի տուած և հեռագրաբար բայատրութեանց պէտք մը յերևան հանած է։ — Այս դիտելով այս վիճակին՝ գաւառական ժողովն և ժողովուրդն կը յուսան որ՝ Ամեն. Ս. Պատրիարքը Հայրն և կեդրոնական վարչութիւնն՝ որ քաջ տեղեակ են Վանայ վիճակին, տրուած բայատրութիւնները լսելէ ետքը, եթէ երբեք թերութիւն և ձեւակերպութեան պակասութիւն ալ նշմարեն, ներող աչօք պիտի հային, և պիտի հաճին վաւերացնել կատարուած ընտրութիւնները ի մեծ գոհութիւն ժողովրդեան, առանց կարևորութիւն ընծայելու մասնաւոր դրութեանց և ծանօթութեանց, որ ինդիրն կը կնճռոտեն և ի զուր կըզբաղեցունեն Պատրիարքարանն։ Անուրանալի է որ Տ. Պօղոս Եպիսկոպոս բարեխնամ տերութեան վատահութիւնը գերաւոր ընթացքը մ'ունեցած է ցարդ. տերութեան և ազգին օգտակար մշակ մ'եղած է ցարդ։ Եթէ հին կուսակցութեան ինդիրներ յուզուին այս առթիւ՝ զՊօղոս Եպիսկոպոս արատաւորելու համար իրրև խոչընդոտ կամ դրդիչ, չատ դիւրին է հերքել՝ դիտելով թէ Պօղոս Եպիսկոպոս բաղում տարիներէ հետէ կզգիացեալ կապրէր անպատակաս խաղաղութեան մէջ. իսկ Վանայ վիճակի ժողովրդեան մէջ դժբաղդաբար չկար խաղաղութիւն ու անդորրութիւն։ Եւ ահա յամենուստ զգացուեցաւ Տ. Պօղոս Եպիսկոպոսի ներկայութեան և առաջնորդական հոգատարութեան պէտքն, և գաւառական ժողովն նշմարելով հասարակաց բաղձանքն ու օգուտն, ընտրեց զՊօղոս Եպիսկոպոս, ինչպէս յաւուր ընտրութեան նոյնպէս և այժմ միշտ յուսալով թէ՝ Պատրիարքարանն հունակ ուրեմն պիտի յօժարի վաւերացնել ա՛յսպիսի օգտակար տեսութեամբք կատարուած ընտրութիւն մը։ Կըսպասենք յուսով։

Ն. Յովհաննիսեանց

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ենդակիայէ Մարտ 1 թուով կը գրեն մեզ թէ՝ Արժ. Տ. Յովհէսի Քահանայ Հալաճեան, ըստ պատրիարքական հրամանի, վերակոչ վարել քահանայական և փոխառաջնորդական պաշտօնները, ի մեծ գոհութիւն ժողովրդեան։

— Երուսաղիմայ պատրիարքական փոխանորդի օգնական Արժ. Տ. Գէորգ վարդապետ Երեցեան, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ առժամանակեայ քարոզիչ կարգեալ է։

— Քաղաքական ժողովոյ կոչման Տեառնական խորհրդոյ յանձնաբուեցաւ. Երուսաղիմայ վանուց քառամեայ հաշուեցոյցն, զոր Ամեն. Տ. Յարութիւն Պատրիարքն տեղեկագրով մը ղրկած էր։

— Ուսուիական խորհուրդն չորեքշաբթի պահ մը Քաղաքական ժողովոյ հետ խորհրդակցեցաւ՝ կրմական ինդրոց վրայ։

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը անցեալ շաբաթ օր այցելեց՝ գաւառական ու կրօնական և ազգային նախարարաց։

— Երկու շաբթի Երբայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ յաւղարկաւորութեան ախորժ հանդէս մը կատարուեցաւ։ Տօրմոր փեշտիմալճեան փաշայի ութամեայ որդեակն Սահակ ապաժամ անդիսացաւ աշխարհէ։ Ո՛չ միայն բժշկական, այլ և ուրիշ դասակարգերէ նշանաւոր անձանց բազմութիւն ներկայ էր։ Կը յուսակցիմք։ Գիտեմք թէ ծնողաց, մանաւանդ զգայնոյն ծնողաց համար օ՛րչափ դառն ու ծանր է այս անակնկալ ու ատաժամ կորուստն։

— Կովկասու Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը գումարուեր է նախորդ ամսոյ 20 ին ի Տփղիս։ Ներկայ գտնուեր են 50 անդամք և բաղմաթիւ ունկնդիրք։ Այս ընկերութիւնն 17 ճիւղեր ունի։ Ներկայ տարուոյ մտից համար՝ 34432 րուպլի, և ծախուց համար 35107 րուպլի որոշուած է։

— Հայ օրիորդ մը, 28 տարեկան, բաւական ուսեալ և հայ ու գաղղիական լեզուաց հմուտ, անցեալ երիւշաբթի, Բերայէ Մաքրի գիւղ ապգականի մը տունը երթալով՝ լուցկիի գլուխներ ջարդեր, ջրոյ մէջ հալեցուցեր խմեր, և երբ թունաւորուելով տանջալիս սկսեր է, զղջացեր և բժշկութեան փափաքեր է, սակայն անհնար լինելով ազատութիւնն՝ յաջորդ օրն մեռեր է չարաչար։ Այս օրիորդն՝ ինքնասպանութեան որոշումն ընելէ ետքը՝ հետևեալ իմաստով նամակ մը չարադրեր է։

«Ամենասիրելի մամաս,

«Այս ձգած տուակս մահուա-
«նըս համար սրտած եմ. կաղա-
«չեմ չըլլայ որ վշտանաս. այսչափ
«տարիներ ձեզի բեռ և ձեր աչ-
«քին փուշն եղած էի, սակայն
«լաւ համոզեցի կենացս վերջ տալ
«քան տարիլ այս կեանքով, ո-
«րովհետև վհատութեան ցաւը չատ
«կը մեղցուի, մանաւանդ ես որ
«ճանճի մը չափ կարևորութիւն
«չունէի ձեր և ա՛չ մէկուն քով։
«Ինձ նման դժբախտ արարածի մը
«համար ապրիլը աւելորդ կը հա-
«մարիմ։ Մինչև հիմայ պիտ լռնա-
«մեցիք, ամէն կերպով նայեցաք,
«նեղութիւններս կրեցիք, խընդ-
«րեմ այս վերջին նեղութիւնս ալ
«կրեցէք։ Ես արդէն վերժինին
«գրած եմ որ ամէն կերպով խը-
«նամք տանի ձեր վերայ։ Սա ալ
«կաղաչեմ որ մարմինս կառքի մը
«մէջ դնէք և մեկ քահանայով
«գերեզմանատուն տանիք և հանգ-
«ցուսանիմ...

«Մնաս բարով, սիրելի մայր իմ, մնաս բարով, հազուստները կերթամ։ «Զգուշութիւն արժանի

«ԲԱՌՕՆՈՒՀԻ»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երբորդի Շերիֆի ուխտագնացութեան հանդէսն հինգշաբթի առաւօտեան շրջի ժամուն կատարուեցաւ։ Օգոստ. Սուլթանին երթնեկարգն չատ փառաւոր եղաւ։ Կայսերական պալատէն մինչև Թոփ-գափուի պալատը, հեծեալ ու հետևակ զինուորք, ժանտարմայք և ոստիկանք չարուած էին։ Անհուն բազմութիւն ժողովրդեան, երկուքեան, ամէն դասակարգէ, հաւմնկուեալ էին. խանութներն ու բնակարանները դրօշակներով, դափնիներով և բարեմաղթութեանց գրութիւններով զարդարուած պճնեալ էին։ Թուրք, Հայ, Յոյն և այլ վարժարանաց ուսուցիչք և ուսանողք այլ և այլ տեղէ երգով և մանչիանօք ուղերձներ մատուցին, և նշանաւոր հանդիսաւ աչխարհէ։ Ո՛չ միայն բժշկական, այլ և ուրիշ դասակարգերէ նշանաւոր անձանց բազմութիւն ներկայ էր։ Կը յուսակցիմք։ Գիտեմք թէ ծնողաց, մանաւանդ զգայնոյն ծնողաց համար օ՛րչափ դառն ու ծանր է այս անակնկալ ու ատաժամ կորուստն։

— Կովկասու Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը գումարուեր է նախորդ ամսոյ 20 ին ի Տփղիս։ Ներկայ գտնուեր են 50 անդամք և բաղմաթիւ ունկնդիրք։ Այս ընկերութիւնն 17 ճիւղեր ունի։ Ներկայ տարուոյ մտից համար՝ 34432 րուպլի, և ծախուց համար 35107 րուպլի որոշուած է։

— Հայ օրիորդ մը, 28 տարեկան, բաւական ուսեալ և հայ ու գաղղիական լեզուաց հմուտ, անցեալ երիւշաբթի, Բերայէ Մաքրի գիւղ ապգականի մը տունը երթալով՝ լուցկիի գլուխներ ջարդեր, ջրոյ մէջ հալեցուցեր խմեր, և երբ թունաւորուելով տանջալիս սկսեր է, զղջացեր և բժշկութեան փափաքեր է, սակայն անհնար լինելով ազատութիւնն՝ յաջորդ օրն մեռեր է չարաչար։ Այս օրիորդն՝ ինքնասպանութեան որոշումն ընելէ ետքը՝ հետևեալ իմաստով նամակ մը չարադրեր է։

«Ամենասիրելի մամաս,

«Այս ձգած տուակս մահուա-
«նըս համար սրտած եմ. կաղա-
«չեմ չըլլայ որ վշտանաս. այսչափ
«տարիներ ձեզի բեռ և ձեր աչ-
«քին փուշն եղած էի, սակայն
«լաւ համոզեցի կենացս վերջ տալ
«քան տարիլ այս կեանքով, ո-
«րովհետև վհատութեան ցաւը չատ
«կը մեղցուի, մանաւանդ ես որ
«ճանճի մը չափ կարևորութիւն
«չունէի ձեր և ա՛չ մէկուն քով։
«Ինձ նման դժբախտ արարածի մը
«համար ապրիլը աւելորդ կը հա-
«մարիմ։ Մինչև հիմայ պիտ լռնա-
«մեցիք, ամէն կերպով նայեցաք,
«նեղութիւններս կրեցիք, խընդ-
«րեմ այս վերջին նեղութիւնս ալ
«կրեցէք։ Ես արդէն վերժինին
«գրած եմ որ ամէն կերպով խը-
«նամք տանի ձեր վերայ։ Սա ալ
«կաղաչեմ որ մարմինս կառքի մը
«մէջ դնէք և մեկ քահանայով
«գերեզմանատուն տանիք և հանգ-
«ցուսանիմ...

«Մնաս բարով, սիրելի մայր իմ, մնաս բարով, հազուստները կերթամ։ «Զգուշութիւն արժանի

«ԲԱՌՕՆՈՒՀԻ»

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երբորդի Շերիֆի ուխտագնացութեան հանդէսն հինգշաբթի առաւօտեան շրջի ժամուն կատարուեցաւ։ Օգոստ. Սուլթանին երթնեկարգն չատ փառաւոր եղաւ։ Կայսերական պալատէն մինչև Թոփ-գափուի պալատը, հեծեալ ու հետևակ զինուորք, ժանտարմայք և ոստիկանք չարուած էին։ Անհուն բազմութիւն ժողովրդեան, երկուքեան, ամէն դասակարգէ, հաւմնկուեալ էին. խանութներն ու բնակարանները դրօշակներով, դափնիներով և բարեմաղթութեանց գրութիւններով զարդարուած պճնեալ էին։ Թուրք, Հայ, Յոյն և այլ վարժարանաց ուսուցիչք և ուսանողք այլ և այլ տեղէ երգով և մանչիանօք ուղերձներ մատուցին, և նշանաւոր հանդիսաւորութեամբ մը ընդունեցան։ Ներկայ էին Ա. Մ. Պատրիարքարանի Ընդհանուր Ատենապետ Գալաթիոյ Կեդրոնական վարժարանն, Գումգափուի Միրիճանեան վարժարանն, Խասգիւղի Գալֆեան Որբանոցն, Գումգափուի դրօշի Պէզճեան վարժարանն և այլք։

— Ներքին գործոց պաշտօնատան մէջ, պետական խորհրդոյ անդամներէն Էքրէմ պէյի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է ի նպաստ սովելոց կարնոյ նահանգի, և հետագրով կարնոյ կուսակալութենէն հարցուած է պէտք եղած տեղեկութիւնն։

— Ցունուար Ս. Պատրիարքն երկուշաբթի երեկոյ կայսերական պալատան մէջ ընդունել յատուկ հրաւիրանօք։ Յատկապէս պահոյ կերակուրը պատրաստուած էին։ Ցետ ընթրեաց, առաջին սենեկապետի միջոցաւ Նորին կայսերական Վեհափառութեան մեծարանաց արժանացաւ, և լուր տրուեցաւ իրեն թէ ի մեծոյ Օգոստ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ։

— Գործադրի իշխանն Տանիէլ պատուանշանին մեկ մեկ հատ ընծայեց՝ կայսերական լուսանցքարշտապետ Ասպուլլահ եղբարց։

— Լինանեան աշխարհագրական ընկերութեան ներկայացուցչ Պ. Թոմսէնս երեքշաբթի ի Գաղատիա ուղևորեցաւ. ոստիկանութեան պաշտօնատան թարգմաններէն Ասլան իւլ Բէրիմ և Օսման էֆէնտիներու հետ։ Ասիոյ քանի մը կողմերն պիտի գծագրէ և լուսանկարէ։ Գաղատիայէ Եօղղատ, Սերասիա, Կարին, Պայազիտ և Տիարպէքիր քաղաքներէը չրջելէ ետքը պիտի իջնէ Տիարէնպէքիրն։

— Երկրագործական վերատեսչութիւնն՝ Թուրքիոյ մէջ բամպակի մշակութիւնն ընդհանրացնելու դիտաւորի, Գազղիայէ 20 000 քիլօ բամպակի զանազան տեսակ սերմ բերել տուած է։

— Բերայի յատնոց Բանակյա եկեղեցին պիտի ընդարձակի՝ բերոր ծախքը յոյն երեւելիներէն Հաճօթօ Էֆէնտիի կողմանէ վճարուելով։

— Արևելից մէջ գաղղիական լեզուն ընդհանրացնելու նպատակ ունեցող Ալիանս Ֆրանսէզ ընկերութեան մասնաճիւղի (Կ. Պոլսոյ) տարեկան նիստը տեղի ունեցաւ գաղղիական դեսպանին նախագահութեամբ։ Փարիզէ ընկերութեան կեդրոնական մասնաժողովէն դեսպանին՝ ոսկի, և Կ. Պոլսոյ յանձնաժողովին արծաթի շքադրամ ընծայուեր է իւրաքանչիւր վճարմանութեան համար։ Տեղեկագրէն կիմացուի որ Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղն անցեալ տարի 826 լիրա մուտք և 300 լիրա ելք ունեցած է, և թէ՝ Օրթագիւղի Հռիփսիմեանց վարժարանի 32, Սամաթիոյ Ս. Սահակեան վարժարանի 3 և Թաքսիմի յոյն վարժարանի 9 լիրա տարեկան վճարած է, և 24 դանազան վարժարանաց ալ 163 լիրայի պարտեզ ու գաղտիքը ընծայած է։

— Կ. Պոլիս Էյուպ 70 տարիներէ ի վեր նաւավարութեան ընդ 118 տարեկան մարդ մը գնաց է, բայց այս տարի փիչ մը ակարանալուն պատճառաւ հարկադրուեր է թողուլ նաւավարութիւնն։

— Էյուպի նահանգապետին մերձակայ սրճարանի մը մէջ, մարդ մը լօգումէ ըսուած չաքարեղէնէ 2 օխայի չափ ուտելէ և 30 գաւաթ ջուր խմելէ ետքը, հարցուենելով և իմանալով որ ուրիշ չաքար ու ջուր միացած չէ, պագ արիւնով եղեր մեռեր է։

— Պօյաթաթա գաւառակի Ղափը-աէրէ գիւղի մէջ հրդեհ պատահեր, և տասնամեայ աղայ մ'ալ ողջակէզ եղեր է։

— Մանիսայի մէջ սրճարանապետ կարապետի կինն 1 ½ ժամու մէջ 3 արու և 2 էգ զաւակ ծներ է, բայց ամենքն ալ մեռեր են 3 ժամ ետքը։

— Զմիւռնիոյ Պայընտրը գիւղաքաղաքի մէջ, բամպակի գործարանի մը մեծ մասն և մէջը գտնուած 15000 օխայէն աւելի բամպակն այրեր են։

— Մշոյ Գաւրչին գիւղի բնիկներէն Պօղոսի սպանութեան պատճառաւ 15 տարիներէ հետէ բանտարկեալ Պէտօեան Գասպարի ներումն չնորհեցաւ, հիւանդացած և աչերն կուրցած լինելուն համար։

— Արապկիրի մէջ Գանթէք Յարութիւնի 40 տարեկան ամուսինն Աննա՝ տանը մէջ գիշեր ատեն խեղդուած գտնուեր է։ Գարձեալ Մշեցի քաղաքի մէջ Պետրոս անուն անձն ինքզինքն սպաններ է թշնամութեան պատճառաւ։

— Պաֆրայի մէջ մարդ մը գիշեր ատեն երկաթագործ Հաճի Եանքօյի տունը մտնելով՝ վարի յարկը պառկած տղայոց վերայ յարձակեր, հօրեղբայր տղմկի մը դաշյնով սպաններ, և երկու ուրիշ տղմիկներ, և տղայոց տաղտկները ըսելով հասնող Հաճի Եանքօյի, և նոյն դիշերը հիւր Տիմիթրի անուն դիւղացին ծանր վիրաւորելէ ետքը՝ պատուհանէն վազելը յատկերը փախեր է և դեռ չէ բռնուեր։

— Վանայ մէջ կէնճ Ահմէտ օղլու Տերվիշ անուն 13 տարեկան պատանի մը տանը ախոռին մէջ կախուած գտնուեր, և քննութիւն բացուեր է ատուգելու համար թէ՝ ինքնասպան եղած է, թէ՝ սպրիշէ սպաննուած։

Պատուանշան, Ասիթնան, Պատօն եւ Պարգեւ

Հինգերորդ ասիճանի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Զմիւռնիոյ Հոլանտական հիւպատոսարանի քարտուղար Պ. Արտաշէս Արծրունիի։ — Երրորդ ասիճանի Շէֆատլի՝ մայրաքաղաքիս Հոլանտական դեսպանատան բժիշկ Սիթգուլի ամուսին տիկնոջ։ — Սանիյէի երկրորդ ասիճան՝ Բումելիի երկաթուղւոյ ընկերութեան գլխաւորական հաշուոյ տեսուչ Տվալ Վիչէն էֆէնտիի։ — Բապիայի ասիճան՝ հանգստառիշակի արկղապահ (Թէզթիւտա սանտըղը եմինի) Պալեան Պօղոս էֆէնտիի։

ՏՊԵՐԱՐ Ա. ՊԱՐՈՊՅԱՆՑ
Գում-գափու, Հիւար-տիպի
թիւ 132
Մանուածոյ գործոյ և բամբակեայ ծննդեանց հանդերձից հանդուերձանց (լօֆուա համթոլըղը)։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 12 Մարտ 1894

Օսմանեան Բանասիրաց . . .	26-12
Րումելիի Երկաթուղի Տրանզ	108-50
Թրամուէյ . . . . Լ. Օ.	562-

Օսմանեան լիրան 100 ղրուշէն

Մէճիտիյէ	108-12
Մէճտիէ	96-
Հինդնոց	101-
Վեցնոց	102-20
Րումելի Թղթադրամ . .	8-50
Թասֆիյէ	12-
Ռուսիոյ Բոլ	89-35
Դաղղիական լիրա . . .	87-15
Անգղիական »	110 7
Գրիվից	51-15

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

= Շուէյտի խորհրդարանն 1½ միլիոն ֆրանք սահմանելէ Ծովային սպառազինութեանց համար։

= Անգղիոյ գրամատան արկղատէտ Մէյ՝ որ վերջերս պաշտօնազուրկ եղած է, 250 հազար լիրա իւրացուցեր է։

= Շուէյտացւոյ մէջ, Անատթա Բէթթօլիս անուն մարդ մը՝ եղբայրն սպաննելէ ետքը, դնացեր անձնասպան եղեր է ոստիկանութեան։

= Անցեալ տարի Անգղիոյ կառավարութիւնն 17800900 լիրա զինուորական ծախք ունեցեր է։

= Դաղղիոյ կրթական նախարարն վարժարան մը կը հաստատէ՝ Ռուսիոյ հերիսրդական վարժարանաց համար դաղղիական ուսուցիչներ պատրաստելու նպատակաւ։

= Դաղղիոյ խորհրդարանն՝ առաջարկութեամբ կառավարութեան, 1 միլիոն ֆրանք որոշեց՝ Մասակասդար կղզւոյ Տիէկօ քաղաքի և Բէբինեօն կղզւոյ պահպանի ղօրութիւններն աւելցնելու համար։

= Դերմանիոյ կայսրն Հօհէնցօլէրն պատասխանեցն ընծայից նախարարապետ կոմս Գափրիվիի, և ինքնադիր նամակաւ շնորհակալութիւն յայտնեց՝ Ռուսիոյ հետ առևտրական դաշնադրութեան հաստատութեան համար։

= Անգղիոյէ 100 է աւելի տիկնայք եպիսկոպոսի մը առաջնորդութեամբ, յատկապէս վարձեալ շոգենաւով մը եւրոպական եղերքը պիտի շրջագային և Կ. Պոլիս ալ պիտի գան։

= Մոսկուայէ հեռագրեալ է թէ՝ նախորդ ամսոյ 27ին, Բալուչքայա գետաձի Բլիօքօ գիւղի մէջ կատաղած գայլ մը երևելով՝ 20 հոգւոյ վերայ յարձակեր խածեր, և ապա հարսանեկան թափորի մը վրայ խոյանալով ասոնց 14ը վիրաւորեր է, և վերջապէս մինչև 60 հատեր է խածատելոյ թիւն, որոց ոմանք մեռեր, և ոմանք Մոսկուա փոխադրուեր են առ Լիպարման բանթեսուհան դրութեամբ, Սլեքսանդրովսկի հիւանդանոցի մէջ։

= Մի հայեցեալ նահանգապետ և Բանասայի մէջ այժմ 20000 լիրայէրը կը հրաժարեցնին և 4 միլիարդ թէրթի կը ցուտին։ Օրական լրագրեայ թիւն 2000ը կանցնի։ Ուորլա լրագիրն տարին 3½ միլիոն ֆրանք կը վճարէ թղթի համար։

= Ի Պիրէան ձերբակալուեր է Սրիսաուէլի Իրիրօքուլօ անուն մարդ մը, որ՝ իբր ամուրի ձեռնադալ՝ զանազան քաղաքայ մէջ խաբեութեամբ ամուսնացեր, և կանանց դոյքն վատնելէ ետքը փախեր է։ Ա.յսպէս վարուեր է Յունաստանի Վիրկօս, Պիրէան ու Աթէնք քաղաքայ մէջ, ինչպէս նաև յԱղէքսանդրիա և այլուր։

= Ռուսիոյ Էդամէրինօսլաւ քաղաքի մերձակայ շոգենաւային և առևտրական ընկերութեան դործարանին մէկ կաթսայն պայթելով՝ շոգին 16ի չափ գործաւորայ աշխատութեան անկարող լցուեր, և խեղճերն չկրնալով ազատիլ՝ հեղձամղձուկ մեռեր են։

= Դաղղիոյ Լիլ քաղաքի մէկ գործարանին մէջ հրդեհ պատահելով անցեալ հինդշաբթի, մինչև հետևեալ օրը տևեր և 200, 000 ֆրանքի վնաս եղեր է։ Նոյն օրը Դաղղիոյ Ամպ քաղաքի մէջ ալ դարձեալ մը այրեր և 150, 000 ֆրանքի վնաս պատճառեր է։

= Սերպիոյ մէջ ուազակութեան քաջագործութեամբն նշանաւոր Միլանօ Սթօյանօֆ՝ որ ոստիկանութեան հալածանաց չդտակալով վերջապէս փախած էր, Ռումանիոյ մէջ ձերբակալուեր է վերջին օրերս։ Սերպիոյ կառավարութիւնն 1200 ֆրանք պարգև խոստացած էր ձերբակալողին։

= Սոֆիայէ լուր եկած է թէ՝ 20 ի չափ Պուլղարք, Սերպիոյ և Պուլղարիոյ սահմանաց մերձակայ արտորեից մէջ աշխատելու համար, Զիւրէն դիւղաքաղաքէ՝ ըստ սովորութեան՝ յայտկոյտ սահմանին անցած լինելով, սահմանադլխի պահապան զօրքն ընդդիմացեր է, և որովհետև դիւղացիք չհնազանդելով ուղեր են շարունակել ճանբան, Սերպ զօրքն ի ղէն դիմելով՝ անոնց հինդն վիրաւորեր և մէկն սպաններ է։ Միւս կողմանէ՝ Պուլղարիոյ սահմանին մէջ, յիշեալ տեղէն իբր 150 մեթր հեռի, Սերպ զինուորի մը դիակն դանուեր, և քննութիւն բացուելով հաստատուեր է թէ՝ յիշեալ զինուորն սպանուեր է 80 ի չափ Պուլղար մաքսավարներէ։ Պէլկրատի պուլղար դործակատարն ամբոխ և ին երթալով առ նախարարն արտաքին դործոց Սերպիոյ՝ ցաւ յայտներ է ի դիմաց իշխանութեան, և Սերպիա կարևորութիւն չէ տուեր այդ ըսպանութեան՝ իբր հասարակ դէպք մը համարելով։

ԱՅԼԵՒ ԱՅԼՔ

××× Խմելու ջուր։ - Խմելու յարմար կըլլայ ջուրն, երբ առողջութեան չվնասէ։ այսինքն՝ երբ բաւական չափով օդաւակար աղեր պարունակէ մէջը։ Ինչո՞ւ համար ամէն ջուր չխմուիր։ - երկու դլխաւոր պատճառներ կան. կա՛մ չատ աղ կը պարունակեն ինչպէս ծովու ջուրը, հանքային ջրոց մէջ քանին, որք միայն իբրև դեղ կը դործածուին. և կա՛մ իրենց մէջ դործարանաւորական ճղճիմներ կը պարունակեն, որք պատճառ կըլլան զանազան հիւանդութեանց, և մերթ՝ յոյժ ծանր։

= Աղբիւրի կամ ակի ջուրք առողջարար են, վասն զի դործարանաւոր ճղճիմներ չեն պարունակեր իրենց մէջ։ և վասն զի այնպիսի հատուած բաղխատեղիներ թիւն ժ՛անցնի որ ամուսք գալ և ձմեռն դաղջ կը լինին, և վերջապէս առողջութեան օդաւակար աղբիւրն բաւականաչափ ունին իրենց մէջ։ Իբրև առեալ հանքային ակերն, որոց ջուրք դործածելի չեն իբրև պարզ ըմպելիք։ Հորի ջուրն ալ առողջութեան անվնաս է. մանաւանդ եթէ հողերն երկրին խորութեան մէջ ճշմարիտ ակունք են. բայց՝ որ բոլորովին առանց մէջ թէպէտ հեռի բայց կակուղ հողի մէջ փորուած հորերը շատ դիւրութեամբ իրենց մէջ կընդունին մերձակայ աղբանոցայ կամ կոյանոցայ թորումները, ուստի ըմպելու չանալու է այդպիսի տեղերու մօտ հոր բանալէ, կամ՝ հորերուն բով այդպիսի տեղեր չհատուցանել։ Ջրչեղջի (սարնրճ) ջուրն՝ որ անձրևի պահուած ջուր է, հորի և աղբիւրի ջուրերուն չափ յանձնարարելի չէ. վասն դի մէջն ունի տանեաց վրայի փոշին, և հողէն բղխած ջուրերուն պէս ազային տարրեր չպարունակէ։ Անձրևի ջուրը կապարէն ազատելուն յատկութիւն ալ ունի. ուստի առողջութեան չվնասելու համար պէտք է ղգուշանալ կապարէ խողովակ գործածելէ։ = Դետի, առուակի ջուրերը գրեթէ աղեկ են միշտ. միայն թէ չատ խոր և օդոյ բարեխառնութենէ չատ բարձր չըլլան. վասն դի այն տաեն այնպիսի հոտ մը կուտան որ ցոյց կուտայ թէ ապականեալ են, և այն տաեն ճահիճներու ջուրին կը նմանին։ Եա՛ տղեկ կըլլայ խըմելու յատկացեալ գետի ջուրը եռացնել։ = Ձահճի, լճի, և ուրիշ փոսերու ջուրերն ամենքն ալ վնասակար են, մանաւանդ տաք եղանակի մէջ և տաք երկրայ մէջ։ Այս վնասակարութեան պատճառն ալ սա՛ է որ այդ ջուրերն մանրադիտական անհաչուելի ճճիներ կը պարունակեն իրենց մէջ, որոնց ոմանք՝ բուսային, և այլք կենդանական յատկութիւն ունին։ Այս ճճիներէն ոմանք անվնաս են, բայց կան այն տեսակներն ալ, որք յաճախ տղերաբեր հիւանդութեանց սերմերը կը ղետեղեն մարմնոյ մէջ։ Այսպիսի ջուրեր խմելով է որ մարդ տղայ օդերու սերմերն կընդունի իր մէջ։ Տաք երկրայ թանչրը այս պատճառաւ յատուկ կուդայ։ Այսպիսի վնասակար ջուրերը եթէ մարդ սախլակ է խմել, պէտք է եռացնել նախապէս, Դարերէ ի վեր չինացիք դիտեն զայս, և այս պատճառաւ է որ չինացիք երկրին երկրին մէջ յոյժ առողջ են, մինդուռ եւրոպացիք միշտ ենթակայ են անդ մահացու հիւանդութեանց։ Ահա այսչափ օդտակար է եռացեալ ջուր խմելն։ Եւ որովհետև ջուրը եռալէ ետքը կանհամի և ծանր կըլլայ աստանքօրէն, չինացիք մուածած են համ ու հոտ ունեցող բայս մը խառնել ջրոյն մէջ, թէյի տերեւները կը ընան այս պահասը, և արդէն այդ բոյսին ընդհանրական դործածութիւնը ծագումն առած է այս նպատակէն։

×× Երիտասարդութեան արժէքը։ - Վիէննայի լրագրաց մին ամուսնութեան պղծերու բաժնին մէջ հետևեալ հետաքրքրական պղտն հրատարակած է, որոյ տեքրը, կերևի թէ, բոլորովին տարբեր կերպիս ըմբռնած է անգղիական այն առածն որ կըսէ « Ժամանակը դրամ է։ » Պղծին օրինակն է - « Կառավարութեան պաշտօնեայ մը, երիտասարդ անձնիչխան, նախանձելի դեղեցկութեան տէր և հարուստ, կը փափաքի ամուսնանալ սիրուն ու շնորհալի 15 տարեկան աղջկան մը հետ 30000 ֆիօրլին օժիտով. (3000 օսմանեան լիրա) և այդ տարիքէն վեր ամէն մէկ տարուան համար 2000 ֆիօրլին աւելի պահանջելու պայմանաւ։ Սերնդական աղնուութիւնն անհրաժեշտ է, փափաքողն կընայ դիմել առ Պ. Գ. . . . »

×× Բժիշկք։ - Ի Լոնտոն այժմ 5590 բժիշկք կան. դաւառայ մէջ այս թիւը կը բարձրանայ մինչև 15000։ Սկովտիոյ և Իրլանտիոյ մէջ՝ 6000։ - Ձարմնի մէջ բժշկութեան պաշտօնն յոյժ մեծարելի է։ Նախնեաց աշխուհան ապրուստ ճարելու միջոց չէ անդ. Ձարմնցի բժիշկները դրամով այրելել չեն դիտեր, այլ. ձրի. բայց հիւանդք՝ ի նշան երախտադիտութեան՝ նուէր մը կը դրկեն դիրենք խնամողին. նուէրն ալ տուողին կարողութեան համեմատ է. դիւաւորաբար ծրար մը մետաքսեղէն, և այլն։

×× Նոր ընկերութիւն մը։ - Միւնիխի մէջ արդէն ոգեկոչ ըմպելեաց չափազանցութեան դէմ դործալ դերմանական ընկերութիւն մը կայ։ Այժմ նոր մասնաճիւղ մ՛ալ կազմուած է, որոյ դէմ խաչաձեւօրէ են երևելի բրօֆէսօրք։ Այս ընկերութեան կազմակերպութեան ալակցած են պինուորական և կղերական մարմնոյն բարձրաստիճան անձնաւորութիւնք, որք տեսնելով թէ դարկէսյ չափազանց դործածութիւնը, որպէս է ի Վիէննա, տակաւ կը տկարացնէ մարմնոյն տոկունութիւնը և մտոց կորովը, և հետևապէս երկրին արտաքսական և պինուորական չհասուկը կը ձլասէ, ղգացած են այսպիսի ընկերութեան մը կազմութեան անհրաժեշտ պէտքն։

×× Կապակաց մեձամարտ։ - Հետաքրքիր պատմական մը Ամերիկէի կողմերն չղջտալու առեն, Գոնկոյէ երկու մեծ կապիկ առեր, և որով մեծամարտութիւն ուսուցեր է ա՛նչափ քաղ, որ վերջին օրերս ի Գարչէլոն թատրոնի մը մէջ կապիկք մեծամարտելու ժամանակ հանդիսականք կարծեր են թէ՝ երկու մարդիկ ամենայն ճարտարութեամբ կը մեծամարտին։ Կապկաց ուշմտութիւնն ու ճարտարութիւնն ուրիշ շատ պարադրիք հաստատուած է։ Ամերիկայի մէջ կապիկները վարժեցուցած են պարտէզ ոռոգելու, հորէ ջուր քաշելու, վառարանները փայտ տանելու, սեղան պատրաստելու և ըմպելեաց չիշերն ու դատարկներն ջարելու, աղայոց կոճակներն վարելու, և այլ այսպիսի ծառայութեանց։ Գարձեալ Ամերիկայի մէջ կապիկները կը վարժեցունեն՝ տանց դրան զանգակն հնչելու առեն վազել դուռը բանալու։

ԹՇՈՒԱՌ ՀԱՅՐԸ

Ի Տըպլին կառավարական առաջնակարդ դրամատան հաշուեկան սենեկին մէջ՝ ձօն բաւական դոհացուցիչ ամսաթղթակալաւ հաշուակալ էր։ Հազիւ 52 տարեկան էր, բայց հոգոյ ու մտածմանց բեռան տակ 62-65 տարեկան ծերունի մը կերեւէր բոլորովին սպիտակ մազերովն։ Գաշտօնատան մէջ յոյժ վերհերտ և լուրջ դէմք մը ունէր. լրմէ բարձր պաշտօնեայք իսկ փափկութեամբ ողջակնածանօք կը խօսէին հետն. բայց տանը մէջ բոլորովին տարբեր էր. դոդչես՝ տղայ մ՛էր. քսանամեայ դբսուհերն հետ ժամերով ոչինչ նեւթոց վերայ կը խօսէր. ամէն բանի վերայ խորին ուշադրութիւն մը կը դարձունէր. աղջիկն իսկ չատ անգամ հօրն մէհին ճակատն համբուրելով կը դոչէր.

— Սիրելի հայրիկ՛, ո՛րքան քաղցրաբարոյ ես։

Ձօնի կինն 55 տարեկան էր. բայց կապոյտ աչերն ո՛րոյ վերայ որ կը դարձունէր, կարծես՝ սոսկումով կազդեր. Լիլի՝ աղջիկն իսկ մօրն այդ նոյնատիպ ջէն կը դողար կը դեղնէր։ Տիկին Ձօն թերևս ծնելէն ի վեր և ո՛չ ումեք բարիք կամեցած էր. միշտ խոժոռ, միշտ չար. լուիկ կը նըսեմէր, և տեղ մը գամուած՝ ժամերով լսհօնն կը ծեար։ Լիլի յոյժ նրբին աղջիկ մ՛էր. մատամբ իւրք մօրն պատկերն կարտադրէր. մերթ դիմաց ահաւոր խորշոմներ կունենար, որով իսկոյն դիմաց նըրբութիւնն ու դեղեցկութիւնն կորսուանելով՝ տղեղ և դժդոյն աղջիկ մը կը լինէր։

Ցայտնի և մեծ ճշմարտութիւն մ՛է թէ զատակայ կրթութեան միակ հոգատարն՝ ծնողք պարտին լինել. եթէ մայրն չատ ու վատ բնաւորութեանց տիպար է, աղջիկն ալ նոյնն պիտի լինի. եթէ լաւ և բարեկիրթ հայր մը՝ մայր մը ունի նա, անատրակոյս ինքն ալ նոյն բարուց տէր անհատից դառնալն պիտի պատկանի. Եւ ինչո՞ւ աշխարհի ամէն կռիւերն այսօր իգական սեռի կրթութեան ու զարդացման համար հոգ ու խնամք կը տանին։ Այդ սեռի զարդացմամբ միայն՝ համայն ազդ ու աշխինք բարոյական բարձր վիճակ մը կրնան ստանալ։ Ինչ կըրթութիւն և ուսմունք կանիկալէք ապէտ և անթարոյական վարժապետ ունեցող մէկէ մը, Ա՛հ, ինչ անոյշ է ուսեալ և կրթեալ մօր մը վիճակն, որ իւր նորածին մանկան վերայ ծառած՝ ինքն կուսուցանէ նմա իւր կամքն հետ մէկտեղ աղնուութիւն ու բարեբարոյութիւն, կրթեալ և ուսեալ մայրըն՝ տան պահապան հրեշտակն է, որ՝ իւր դիտութեան և արբուցութեան թեւերն բացած՝ ամենայն կը դիտէ, որպէս զի որդւոյն բարոյականն ապականելու չարժառիթ մը չպատահի։ Տիկին Ձօն իւր աղջկան միշտ ամբողջ աշխարհէ չար լինելն խօսած էր, և ցարտ հոգին միշտ չարութեան ոգւով մը լցած էր։ Եւ Լիլի՝ որ, կարծես՝ ի ծննդենէ լաւ և քաղցրաբարոյ բնութիւն մ՛ունէր, կը հետևէր հօրն անոյշ և հեզ կենդրպոյն. տակտն տակտ առ տակտ մօրն կոշտանիչ և ապականիչ ազդեցութեան և ճնշման տակ չատ յատկութիւններն կատարտնելով՝ հոգւոյն և սրտին մէջ արմատացան անտանական վայրենի դգայնութեանք, և կաչառութեան ու բռնութեան կատարեալ ախ պար մը եղաւ։

Ձօն տան մէջ կը դանուէր նաև Ձօնի քոյրն, 30 տարեկան կրթաբանիկ կուսակ մը։ Տան մէջ սա ահեղի տեսարան մը կը ներկայանէր։ Խաժռ և անհանդ

ՃԳՎԱՓ

ՏԱՂԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հ. Ս. Հ. Ս. Հ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ

ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԻՆՈ